מפניני הפרשה - מאמר

לשים לב כמה טוב לנו

כל אחד מאתנו מודה לה' יתברך על דברים רבים. אבל אם נדרש לנקוב בדבר אחד הבולט ביותר: תודה לך ה' על מה? יעצום כל אחד עיניו, יחשוב לרגע: על מה להודות: על המשפחה, על הנחת, על הפרנסה, על הדירה?

יעקב אבינו, בחיר האבות, אשר שבע עשרה שנותיו האחרונות היו לו בטובה מעין עולם הבא, עד שהשכיחו ממנו כל שנות הרעה. בניו - השבטים הקדושים כשתילי זיתים סביב לשולחנו, ולפי המדרש לא נפטר יעקב אבינו מן העולם עד שראה שישים ריבוא מבני בניו, יש לו על מה להודות!

וכשהיה עליו לנקוב בהודאה אחת, פתח ואמר: "**האלוקים הרועה אותי מעודי ועד היום הזה**". (פרק מח' טו') שלפי התרגום משמעותו: האלוקים אשר זן אותי מיום היוולדי ועד עתה! ה "כלי יקר" הביא דברי רבותינו: "מעודי" מספרו מאה ושלושים, כמספר שנות חייו עד ירידתו למצרים, "הזה" מספרו י"ז כמספר השנים שחי במצרים והתפרנס מידיו של יוסף, אך ידע שלמעשה - ה' הוא זה שמפרנסו, ואין יוסף אלא שליחו.

מי מעלה בדעתו להודות מעל לכל על כך שבכל יום מימי חייו היה לו...לחם לאכול!!! נראה לומר שגם זה בגדר "**מעשי אבות סימן לבנים**". גם על כך אמרו רבותינו: "**חייב כל אדם לומר אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב**". אכן כאשר מתבוננים רואים שמדין תורה לא נצטווינו להודות, אלא על אכילת לחם לשובע. על כל השאר, על הפירות המגוונים ועל שאר מעדנים חובת ההודאה פחותה והיא מדרבנן. וכן, אומנם בארוחה אנו מתפעלים מהמעדנים שבה, ממיני הבשר מהסלטים המתובלים ומהפרפראות.

אבל החכם עיניו בראשו, להודות בראש ובראשונה על הבסים, על העיקר, אשר נראה לנו כמובן מאליו עד שאנו כמעט ומתעלמים ממנו!

ובהתעלמות זו איננו חוטאים רק בהודאה על העבר, אלא גם בבקשה לעתיד. שהרי שנינו: "**לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, משום שאם יחלה אומרים לו: הבא זכות והיפטר**". ועוד אמרו במסכת סנהדרין מד: "**לעולם יקדים אדם תפילה לצרה, שאילו לא הקדים אברהם תפילה לצרה בין בית אל ובין העי, לא נשתייר מרשעי ישראל שריד ופליט**".

יעקב אבינו ביקש: "**אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש**". אבל יש שחושבים בטעות שהלחם לאכול מובטח, מקבלים את החיים והבריאות כדבר מובן מאליו, וכל מעייניהם בעוד ועוד. אבל הנכון להקדים תפילה לצרה. להתפלל על הבריאות שתתמיד, על הלחם והבגד שלא יחסרו, על הבסים והחכרחי. כי הכל שברירי והכל ניתן בחסד עליון! על הכל יש לבקש, ועל הכל יש להודות! מי מאתנו נזכר להודות על הרעב, ולהודות על התיאבון. רק כשמגיע חלילה חולי, בו "**כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות**" - רק אז יודעים להוקיר את התיאבון!..

אם נטמיע בעצמנו מבט זה, לא זו בלבד שנדע להודות כראוי ונדע לבקש שהטובה הבסיסית תתמיד. אלא נדע כמה עשירים אנו, בבריאותנו ובמזוננו, בצרכינו הבסיסיים המזומנים לנו. וכל שאר הבקשות, ולוואי שתתמלאנה, יקבלו את היחס הנכון. מבט זה בקשו חז"ל להקנות לנו בכל יום ויום.

בברכות השחר מבקשים אנו כל טובה וברכה, עד לבקשת "ותגמלנו חסדים טובים", הכוללת הכל. אבל לפני כן תיקנו לנו שנאמר תודה וברכה על הנעת האיברים וזקיפות הקומה, על ההליכה ועל הראיה, על הביגוד וההנעלה!

בין אדם לחבירו

חשוב להכיר בהבדלים ההלכתיים שבין שמועות שאולי יש להן מעט אמינות לבין כאלו, שאינן אלא רצח אופי - אם ידוע שלמדובר יש אויבים בציבור, וסביר מאד שהם מהווים את המקור לשמועות, אסור בהחלט לקבלן.

גם אם אין לו אויבים בעיר, על דברי הלעז לעבור בעיר לפחות יומיים מבלי לאבד מעוצמתם, לפני שאפשר יהיה להתייחס אליו ברצינות.

אם השמועה ממשיכה לעבור במלוא תוקפה גם אחרי זמן זה, מותר עפ"י הדין לחוש לתוכן של אותה שמועה כלפי מי שמדובר עליו

שואל ומשיב

שאלה: מה הדין ומה הגדר של האיסור להשחית מאכלים?

תשובה: כתב הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מלכים הלכה י' "**כל המשחר כלים...ומאבד מאכלות דרך השחתה עובר בלא תשחית**..." איסור זה אמור רק כשהמאכל ראוי לאכילה ומקלקלו ומאבדו ללא תועלת.

אולם מכל מקום הוסיפו חז"ל לאסור הפסד אוכלים ומשקים בדרך ביזוי ובעיטה, כמובא במסכת תענית כ: "**מאכל אדם אין מאכילין לבהמה**" וברש"י שם מבאר הטעם בשני אופנים "**משום ביזוי אוכלין, דמיחזי כבועט בטובה שהשפיע הקדוש ברוך הוא בעולם, וכן משום דחסה תורה על ממונן של ישראל**", הסיבה הראשונה הובאה ברמב"ם בפרק ז' מהלכות ברכות הלכה ט' ועוד ראשונים.

לכן צריך להיזהר מאוד שלא להשחית מאכלים, שכל המשחית כזית מאכל, עובר באיסור 'בל תשחית' ויש להיזהר שלא לפגום מאכלים מאכילה, לכן הזהירו חכמים שלא להעביר כוס מלאה במשקה מעל לחם, שמא יישפך מן הנוזל שבכוס על הלחם, וימאיסנו מלהיות ראוי לאכילה. וכן אסור לסמוך כלי שעלול להיות מלוכלך ללחם, כדי שלא ימאים את הלחם, כמובא בשו"ע אורח חיים סימן קעא'. וכן אסור לזרוק אל חבירו מאכלים שעלולים להימאם אם יפלו לארץ, כדוגמת תמרים ותאנים.

מאכלים שלא יימאסו אם יפלו, כדוגמת אגוזים – מותר לזרוק בשו"ע אורח חיים סימן קעא' וכן אין לשבת על מאכלים שיימעכו מישיבתו, שמא יימאסו. אבל אם המאכלים מונחים בקופסה קשיחה, מותר לשבת על הקופסה.

אדם שלוקח מאכלים לצלחתו, צריך להיזהר שלא לקחת יותר מדי, שמא לא יוכל לסיים את אכילתם, ונמצא גורם להשחתת המאכלים שיישארו בצלחתו. אולם אם לקח יותר מדי והוא חש שהוא כבר שבע, אין מצווה ולא חסידות שיסיים את האוכל שבצלחתו. מפני שאכילה יתירה מזיקה לבריאות, ויותר חשוב להקפיד על 'בל תשחית' של בריאת הגוף מאשר לחשוש ל'בל תשחית' של המאכלים שייזרקו. מותר להשתמש בלחם ככף כדי לאכול דבר אחר, ובתנאי שלבסוף יאכל את הלחם. הרואה לחם במקום שאנשים הולכים עליו והוא מתבזה, יש להגביהו ולהניחו במקום בו לא יתבזה בהליכה עליו.

מפניני הפרשה - רעיון

מהי סתימת העין והלב?

פרשת ויחי היא פרשת השבוע היחידה בתורה שהיא "סתומה" – מדוע? אחד מהפירושים ברש"י: "לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם" - דבריו צריכים ביאור: הרי יעקב עדיין לא נפטר, ועוד שכל אותן שבע עשרה שנה חי במצרים בכבוד ויקר, וראה בנים ובני בנים הולכים בדרכו ודבקים במורשתו.

כמו כן, לפי רש"י לפרשת וארא בפרק ו' טז' כתב -"שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שיעבוד שנאמר: וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, ואחר כך: ויקם מלך חדש". אם כן, גם לאחר שנפטר יעקב אבינו עדיין לא החלה צרת השעבוד והמצרים לא החלו לשעבדם.

נראה להשיב כך: בתחילת ויקרא הסביר רש"י, שהפסק הפרשיות בתורה הוא לאפשר למשה להתבונן בין פרשה לפרשה - אם כן, מקום שאין הפסק, מורה על כך שאין שהות לעצור ולהתבונן - וזאת מגלה רש"י, עקב צרת השעבוד. ועומקם של דברים, שאין השעבוד מתחיל בעבודת החומר והלבנים. אלא במה שאנו קוראים "גלות הדעת". כשאנו מסוחררים מתרבות הגויים - נוהים אחריה, נסחפים ונשאבים אחריה, עד שאין לנו שהות להתבונן ולהבין שלמעשה יש לנו תרבות אצילה משלנו, אוצרות רוח אדירים, אפשרות להתעלות רוחנית בלתי מוגבלת - אם היו מבינים זאת, לא היו מתגמדים ומתבטלים בפני המצרים, ולא היו מסכימים להירתם לעבודתם עד שהפכו להיות לעבדיהם!

זאת רומז רש"י - השינוי לא היה חד, וכבר בירידתם למצרים הושפעו מהם ו"נסתמו עיניהם ולבם", סונוורו מתרבותם, וזה העמיק בפטירת יעקב, והתעצם בפטירת השבטים, עד שגרר התבטלות מוחלטת, ומנטליות של עבדות!

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד

ר' אבישי בן דבורה הכהן ע"ה | יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה

שלמה בן חנה יחזקאל ע"ה | יוסף (ג'רלד) בן מרדכי בר ע"ה

רפאל בן עלושה הכהן ז"ל | לביא בן אורית ויעקב ג'הסי ז"ל והי"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ויקטור חיים בן מיה חדד ז"ל

ליאת הילה בת גאולה ניאזוב ע"ה

פרחה (פאני) בת סעדה מיארה ז"ל

אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

ר' משה בן סוליקא עמור ז"ל

ג'נט בת רחל וסאלם ישרוב ז"ל

קטי קדן בת מילי בונומו ז"ל

בס"ד יג' לחודש טבת ה'תשפ"ו
שנה שלושים ושתים גיליון מס' 15
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת ויחי
מפטירים

"ויקרבו ימי דוד למות"
(מלכים א' פרק ב' - א')

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 16:29
יציאת השבת: 17:28
זמן רבנו תם: 18:02

זמני היום - זמן 'הַנֵּץ החמה' עפ"י שו"ע בסימן מז' ופוסקים אחרונים

הנץ החמה

'הָנֵץ החמה' הוא ציון זמן בהלכה של הרגע בו נראית בוודאות הנקודה הראשונה מגוף השמש, וכלשון התלמוד הירושלמי במסכת ברכות פרק א' הלכה ב': "שתהא החמה מטפטפת על ראשי ההרים" וכן כתב ב 'ערוך' ערך 'נץ': "תחילת הירואת פניה" (האות ה' חלק מהמילה ולא ה' הידיעה. לזמן 'הנץ החמה' השלכות הלכתיות רבות והוא מוזכר פעמים רבות בתלמוד, לדוגמא במסכת ברכות דף ט: לעניין זמן 'קריאת שמע': "...**דאמר רבי יוחנן: ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה. תניא נמי הכי: ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה, כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום**".

רמב"ם

הרמב"ם בהלכות קריאת שמע פרק א' הלכה יא' כתב שהנץ החמה הוא שעה לפני שתעלה השמש ורבים תמהו על כך משום שזמן זה ארוך מידי: "**ואי זה הוא זמנה ביום מצותה שיתחיל לקרות קודם הנץ החמה כדי שיגמור לקרות ולברך ברכה אחרונה עם הנץ החמה, ושיעור זה כמו (עישור) שעה קודם שתעלה השמש...**"

כסף משנה

ה"כסף משנה" שם הביא את דברי רבי יצחק אבוהב כדי ליישב את דברי הרמב"ם, אך כתב גם שיש נוסח אחר "עישור שעה" וזה הנוסח הנכון.

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן בשו"ע סימן נח' סעיף א' כתב אומנם שהזמן המובחר לקריאת שמע הוא מעט לפני 'הנץ החמה' ולא ביאר מהו זמן 'הנץ החמה'. הרמ"א כתב בהגה שהוא: "שיעור שעה אחת קודם שיעלה כל גוף השמש על הארץ". "...**ומצוה מן המובחר לקרותה כוותיקין...שהיו מכוונים לקרותה מעט קודם הנץ החמה (פירוש יציאת החמה כמו הנצו הרמונים)...כדי שיסיים קריאת שמע וברכותיה עם הנץ החמה ויסמוך התפלה מיד בהנץ החמה. ומי שיוכל לכוין לעשות כן שכרו מרובה מאד. הגה: שיעור הנץ החמה הוא כמו שיעור שעה אחת קודם שיעלה כל גוף השמש על הארץ...**"

ביאור הלכה

ב"ביאור הלכה" בד"ה "כמו" מבאר באריכות את הדברים עפ"י הפוסקים הראשונים והאחרונים וקובע שזמן 'הנץ החמה' הוא 'מעת שניכר תחילת זריחתה על העולם ומביא את דברי 'תפארת ישראל' שקבע שהוא כעשר דקות או שש דקות לפני צאת השמש במלואה.

האם 'הנץ החמה' הוא הזמן בו נראית השמש בפועל, ואם כן במקום הררי יש למדוד אותו לפי הזמן בו השמש עלתה מעל ראשי ההרים, זמן זה מכונה "הנץ הנראה", או שמא 'הנץ החמה' הוא הזמן העקרוני בו הייתה צריכה להיראות השמש אילו לא היו שם הרים, זמן זה מכונה 'הנץ האסטרונומי'.

מהרי"ל דיסקין

לדעת מהרי"ל דיסקין ופוסקים אחרונים נוספים, זמן "הנץ החמה" הוא הזמן בו השמש מתחילה להיראות בפועל במקום הכי גבוה באותו יישוב לגביו רוצים לקבוע את הזמן – כלומר לדעתו הקובע הוא: "הנץ הנראה".

הגרי"מ טיקוצ'ינסקי

אמנם, הגרי"מ טיקוצ'ינסקי חישב את הזמן בו אמורה להיראות השמש באופן עקרוני, במקום בו מחושב הזמן, כאילו כל האופק הוא קו ישר. לפי שיטה זו, אין מתחשבים בהרים שמסתירים את השמש ולא מחכים עד שתיראה השמש בפועל. הנץ החמה לפי זה נקרא 'הנץ האסטרונומי' או 'הנץ המישורי'.
חשוב לציין שהדעות השונות בחישוב 'הנץ החמה הנראה' או 'הנץ החמה האסטרונומי', הם נפקא מינא רק לדברים הקשורים לזמן הנץ החמה ושקיעת החמה. אולם לגבי שאר זמני היום, דהיינו עלות השחר וצאת הכוכבים, שליש ורביע היום, חצות היום והלילה, זמן מנחה גדולה וזמן מנחה קטנה, פלג המנחה וחישוב הזריחה והשקיעה, מתבצעים רק לפי הזמן האסטרונומי.

ילקוט יוסף

אם נקבע את זמן 'הנץ החמה' לפי 'הנץ החמה הנראה', הדבר אפשרי בישוב קטן, אבל בעיר גדולה שהרים סביב לא ניתן לקבוע זמן אחיד לכל העיר ונצטרך לקבוע זמן לכל שכונה ושכונה. בספר 'ילקוט יוסף' בהערות שבהלכות תפילה בסימן פט' הערה ג' דן בעניין, ומסקנתו היא שזמן 'הנץ החמה' לפי 'הנץ החמה האסטרונומי': "...**ואם יש לקבוע לכל שכונה ושכונה זמן לנץ החמה, כפי שניתן לצפות את החמה מאותו מקום, או שקובעים זמן הנץ לכל בני העיר כאחת...והנה בירושלים מודדים את זמן תחלת הזריחה מעל אופק הרי מואב, ולפני קרוב לתשעים שנה סידר הגרי"מ טוקצ'ינסקי לוח שנה, ובו קבע את זמני הזריחה...אך כיון שירושלים הרים סביב לה, אי אפשר לדייק לקבוע את זמני הנץ באופן שיתאים לכל המקומות. ויש איחור הנץ של כמעט שתי דקות. ובכך מאבדים את המצוה מן המובחר בתפלה עם הנץ. וגם יש שהעירו על הזמנים המופיעים שם, (בלוח שנה טוקצ'ינסקי) אחר שבדקו ומצאו שאין הזמנים שם מדוייקים על פי הנץ האסטרונומי. ושמענו שכמה תלמידי חכמים מירושלים וטבריה עקבו אחר הנץ הנראה, מידי יום במשך שנים, וחישוו הזמנים עם זמן הנץ הנקבע על פי מפת אסטרונומית, ונמצא הדבר מדוייק**.

פסקי תשובות

אולם בספר 'פסקי תשובות' בסימן נח' כתב שהמנהג כיום הוא לפי 'הנץ החמה הנראה', ובפרט שההפרש הזמן בין 'הנראה' ל'אסטרונומי' קטן.

סיכום: 'הָנֵץ החמה' הוא הזמן נראית בוודאות הנקודה הראשונה מגוף השמש והוא כעשירית שעה לפני צאת השמש במלואה. במקומות הרריים יש קובעים זמן זה לפי 'הנץ הנראה' ויש קובעים לפי 'הנץ האסטרונומי'. וכך נקבע בלוחות, וכשאין לוח, המנהג הרווח לקובעו לפי הנץ הנראה.

פינת העורך

"**הקבצו ושמעו בני יעקב**" (פרק מט' ב') כתב רבי שמשון רפאל הירש בפירושו לתורה: על שתי מילים אלו– "היקבצו" ו"שמעו" – עומדת כל ההיסטוריה היהודית עד לאחרית הימים. מבחינה חומרית, אתם בני יעקב מיעוט בקרב הגויים. "היקבצו" – היו מאוחדים ומלוכדים לעם אחד, שזהו עיקר כוחכם!! ומבחינה רוחנית, "**שמעו בני יעקב**" – שתו ברצון ממעיינות הרוח של עמנו, היו צמאים למסורת הסבא – "ושמעו אל ישראל אביכם".

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב ליעקב פולטוב הי"ו לרגל אירוסיו עם בחירת ליבו שושנה ניאזוב הי"ו להם ולכל בני משפחותיהם משפחת ניאזוב ומשפחת פולטוב הי"ו - יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו לחופתכם בקרוב ותיזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לידידנו שירה ומאיר שמלוב הי"ו ולכל בני משפחותיהם משפחות באסל הי"ו ושמלוב הי"ו לרגל הולדת בנם בכורם מיכאל עמרם הי"ו והכנסתו בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שתזכו לגדלו באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

רחיצת ידיים במים אמצעיים בין דגים לבשר

המקור בתלמוד

עפ"י המובא בגמרא במסכת חולין דף קה. עולה אומרת שנטילת ידיים ראשונים לפני הסעודה ומים אחרונים אחרי הסעודה הם חובה. אבל נטילת ידיים מים אמצעיים, בין מנה למנה, היא רשות. על כך אמר רב נחמן שזה דווקא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין אכילת תבשיל בשר לאכילת גבינה חובה ליטול ידיים: **"...גופא: מים ראשונים ואחרונים - חובה, אמצעיים – רשות... אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה – חובה"**

מפרש רש"י: אמצעיים - שנוטלין בין תבשיל לתבשיל בעלמא.

על פי פירוש רש"י יוצא בפשטות שבין תבשיל לתבשיל מאותו מין, כגון בין תבשיל בשרי לתבשיל בשרי, זו רשות ליטול ידיים, אבל בין אכילת תבשיל בשרי לאכילת גבינה, או להיפך, חובה ליטול ידיים, זאת מחשש שמא יש שאריות בשר על הידיים, ונמצא שהאדם אוכל בשר וחלב יחד.

תוספות

רבנו תם בתוספות ביאר שכוונת רב נחמן באומרו "בין תבשיל לתבשיל" היא - שבין תבשיל של בשר שאין בו ממשות של בשר לבין תבשיל של גבינה שאין בו ממשות של גבינה, לא צריך ליטול ידיים. אבל בין תבשיל בשר לגבינה ממש צריך ליטול ידיים. מדבריו נדייק, שלדעתו מותר לאכול גבינה אחר אכילת תבשיל בשרי שיש בו טעם בשר בלי בשר ממש, ומה שצריך להמתין זמן בין אכילת בשר לחלב זה רק אחרי אכילת בשר ממש.

המקור בתלמוד

עפ"י הגמרא במסכת פסחים דף עו: אדם שצלה בתנור דג "בניתא" ביחד עם בשר , אסור לאוכלו עם מאכל חלבי, ואסור לאוכלו אפילו בפני עצמו מכיוון שבאכילתו אדם מסכן עצמו לחלות במחלת צרעת.

"ההיא ביניתא דאיטווא בהדי בישרא, אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותחא. מר בר רב אשי אמר: אפילו במילחא נמי אסורה, משום דקשיא לריחא ולדבר אחר". מפרש רש"י: לדבר אחר - צרעת.

פסיקה להלכה בשו"ע לגבי אכילת גבינה אחרי תבשיל בשרי

מרן בשו"ע יורה דעה סימן פט' פסק שמותר לאכול גבינה וכדומה אחרי תבשיל בשרי, אין בו ממשות של בשר, ואילו הרמ"א בהגה, פסק שהמנהג להימנע מזה. **"אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה ביניהם אינה אלא רשות...הגה:...ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר, כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר (ארוך וב"י)...."**

בן איש חי

הבן איש חי שנה שניה פרשת שלח לך סעיף ט' כתב, שצריך להמתין אחרי אכילת תבשיל של בשר ושל עוף שש שעות, אפילו אם אין בהם ממשות של בשר, ולא כפסיקת מרן בשו"ע הנ"ל.

פסיקת הטור לגבי אכילת בשר ודג יחד

בטור יורה דעה בסימן קטז' פסק שיש להיזהר לא לאכול בשר ודג ביחד, מחשש לחלות בצרעת וכי אביו (הרא"ש) היה רגיל לשטוף את ידיו ואת פיו בין אכילת בשר לאכילת דגים.

פסיקה להלכה בשו"ע לגבי אכילת בשר ודג יחד

גם מרן בשו"ע ביורה דעה סימן קטז' סעיף ב' פסק שיש להיזהר לא לאכול בשר ודג ביחד, מחשש לחלות בצרעת, והרמ"א כתב שלכתחילה אין לצלות בשר ודגים ביחד, ובדיעבד אם צלו אותם יחד, אין איסור לאוכלם (כל אחד בפני עצמו): **"צריך ליזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד, מפני שקשה לצרעת. הגה: וכן אין לצלות בשר עם דג, משום ריחא. מיהו בדיעבד אינו אוסר (ארוך כלל ל"ט דין כ"ה).**

פסיקה להלכה לגבי נטילת ידיים במים אמצעיים

פסיקת הרמב"ם

הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק ט' הלכה כו' פסק שיש להדיח את הידיים והפה בין אכילת גבינה או חלב לאכילת בשר.

פסיקת הטור

הטור בסימן קעג' כתב את שיטת רבנו תם שבין תבשיל של בשר לתבשיל גבינה לא צריך ליטול ידיים, מפני שבתבשילים אלו יש רק טעם ולא ממשות. אבל בין תבשיל בשר לגבינה ממש צריך ליטול ידיים. בהמשך הביא שאביו (הרא"ש) היה רגיל ליטול ידיו בין אכילת בשר לאכילת דגים, מפני ש"חמירא סכנתא מאיסורא".

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן בשו"ע בסימן קעג' פסק להלכה כדעת רבנו תם, שרחיצת הידיים בין אכילת תבשיל בשר לאכילת תבשיל גבינה היא רשות. אבל רחיצת הידיים בין אכילת תבשיל בשר לגבינה ממש ולהיפך היא חובה: **"מים אמצעים, רשות והני מילי בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה, חובה... בין בשר לדגים חובה ליטול משום דקשה לדבר אחר וחמירא סכנתא מאיסורא..."**

פסיקת הרמ"א

הרמ"א ביורה דעה בסימן פט' סעיף ג' כתב שיש לרחוץ ידיים בין אכילת מאכל חלבי לאכילת מאכל בשרי, אם בזמן האכילה נגע בהם בידיו.

ערוך השולחן

גם בספר ערוך השולחן בסימן קעג' סעיף ב' הסביר שאין לברך על רחיצת מים אמצעיים, מפני שהם נועדו להכשיר את האכילה ואינם מצווה. וכן ציין את הטעם לכך שלא מקפידים כיום על רחיצת ידיים בין אכילת בשר לדגים משום שהשתנו הטבעים.

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק ד' כתב שאמנם עפ"י הרמ"א לא נוהגים שלא לרחוץ הפה והידיים בין אכילת דגים לבשר, אך צריך להדיח את הפה על ידי אכילת דבר ביניהם.

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן קעג' כתב שיש כמה מגדולי הדור שלא הקפידו על נטילת ידיים בין דגים לבשר וביאר שזה משום שכיון שהיום אוכלים בכף ומזלג ואין הידיים מתלכלכות, וגם אם אוכלים עם היד נוהגים לנגב במגבת ולא חוששים לתערובת בשר ודגים.

והוסיף שיש הרבה מן הפוסקים שמקפידים מאוד על מים אמצעיים ועל כל פנים צריך להקפיד על קינוח הפה.

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף בסימן קעג' סעיף א' כתב שלהלכה מים אמצעיים רשות, זה רק לגבי רחיצת ידיים בין תבשיל לתבשיל (משום נקיות) אבל בין אכילת גבינה לאכילת תבשיל בשר חובה לרחוץ את הידיים.

סיכום

רחיצת ידיים למים אמצעיים תבשיל לתבשיל (משום נקיות) מאותו סוג, כגון בין תבשיל בשרי אחד לתבשיל בשרי אחר היא רשות.

אולם גם בזמנינו לכתחילה צריך לרחוץ את הידיים בין אכילת דגים לאכילת בשר, והמיקל לא לרחוץ את ידיו מפני שאכל את הדגים בעזרת מזלג יש לו על מה לסמוך. אולם חובה לקנח את הפה על ידי אכילת פת או פירות לא דביקים.

אדם שאכל גבינה ורוצה לאכול אחרי כן בשר , צריך לרחוץ היטב את ידיו וכן לקנח את פיו על ידי אכילת פת או פירות לא דביקים, או לצחצח שיניו עזרת מברשת ומשחת שיניים ולאכול את הבשר.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

מזמור ו' בתהלים פותח בפסוק: "**למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד**". מלבי"ם מבאר שאת המזמור הזה אמר דוד המלך, כשחלה במחלה כבידה וארוכה אחרי מעשה בת שבע, כשהוא מתמודד עם שני דברים. א – מחלתו הקשה. ב – האויבים שלו שמירדו את חייו. יוצא אם כן שבאותה תקופה היו לדוד המלך שני אויבים הפנימי – מחלתו, והחיצוני אויביו: "**מבואר כי מזמור זה התפלל עת חלה חולי כבד וארוך, אחר מעשה של בת שבע, כאשר קבלו חז"ל, והתפלל על חליו (ב' ז'). אבל גם אויביו שטמוהו וימררוהו בעת החיא, עד שהורע זה בעיניו יותר מן חליו, והתפלל גם עליהם (ז' יא'), עד שהמזמור בכללו, ידבר על שני מיני האויבים המכתירים את האדם, האויב הדבוק בו מתולדתו, שהם מזגי גופו ולחותיו המתקוממים עליו להחליאו ולחמיתו, והאויבים החיצוניים שהם זולתו מבני אדם:**

את פסוק ב': "**ה' אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני**" מבאר מלבי"ם שדוד המלך מתייחס לשני מיני כעס: אף וחמה ומבאר את ההבדל ביניהם: "**יש הבדל בין האף ובין חמה, שהאף הוא הכעס הנגלה, והחמה היא תבערת אש הכעס בנסתר בנטירת שנאה ואיבה, ויהיה לפעמים אף בלא חמה אם רק מראה לו פנים נזעמים ואהבה במצפוניו, וחמה בלא אף אם מסתיר אפו ואיבתו, ויש הבדל בין תוכחה וייסור. התוכחה היא בדברים רכים, והייסור בו יאסור את נפשו בדברים קשים או ביסורים ממש, ותוכחת ה' עלי עוון, הוא לפעמים שלא יחטא בעתיד, וזה נקרא תוכחה, ודוד בקש שתוכחה זו לא תהיה באף רק בדברים רכים כאב את בנו.**

ולא הוצרך לבקש שלא יהיה בחמה ונטירת איבה, כי האויב לא יוכיח ולא ישתדל להשיבו אל דרך הנכונה, והתוכחה המגולה תהיה תמיד מאהבה מסותרת, ולא בקש רק אל באפך תוכיחני, ולפעמים יביא ה' יסורים על האדם בעבור החטא שכבר חטא, וייסורים האלה בהכרח הם באף, כי המיסר מראה בנגלהו שקוצף על המיוסר, ולכן בקש שעכ"פ אל בחמתך תיסרני. שלא יהיה מאיבה פנימית ונטירת שנאה כאויב המיסר, רק כמו שכתוב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, ואמר ואהבו שחרו מוסר".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית.

את פרק ב' פסוק ג': "**כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך**: ביאר מלבי"ם, שהבינה היא התבוננות האדם מעט מעט ומוסיף דעת להוציא דבר מדבר, ואילו תבונה היא מבט כללי שכולל כל הדברים, והשגתה היא בראיה מרחוק.

את פסוק ד': "**אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה**" - מבאר המלבי"ם, כביטוי של היגיעה שמתייגע להעמיק בדברי החכמה העמוקים.

את פסוק ה': "**אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא**" מבאר מלבי"ם שיראת ה', היא ראשית החכמה, שהרי החוכמה מתנגדת ליצר הלב, ולכן הם לא יופנמו ויחוקקו בלב האדם אלא ע"י יראת ה'. אבל יש לדעת שללא חוכמה, לא יהיה לאדם יראת ה', שהרי אי אפשר לאדם להבין את גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, המלמדת אותו ללכת בדרכי ה'.

"**כבר התבאר כי ראשית חכמה יראת ה', שאחר שחקי החכמה אין עליהם מופת והם מתנגדים ליצר הלב, אי אפשר שיחקו חקי החכמה בלב אלא ע"י יראת ה', וכמ"ש חז"ל אם אין יראה אין חכמה, שע"י יראת ה' יקבעו בלבו חקי החכמה אשר צוה ה' ונתנם לבני אדם, אולם אמרו עוד שאם אין חכמה אין יראה, שא"א שיבין אדם גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, שהיא תלמדהו ללכת בדרכי ה' ועל ידה יבין גדולתו של יוצר בראשית, עד שיבין יראת ה'...**"

ועוד, אפילו שהחכמה אינה נודעת ע"י החוש והמופת, ע"י היראה יקבעו בליבו אמונה אומן חקי החכמה הנתונים מאלוקי עולם אשר הוא ירא מגדולתו, ויורגל בהם עד שישובו להיות אצלו כדברים הנודעים בחוש וכמושכלות, אמנם אם יוסף בבקשת החכמה לבקשה ככסף וכמטמונים, אז יבא למדרגה למצוא דעת אלוקים, והם הידיעות הנשגבות בענייני האלוקות כמו מעשה בראשית ומעשה מרכבה שאין מופרים אותם אלא לחכם ומבין מדעתו".

קול ששון לילדים

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. מה ביקש יעקב מיוסף שיבטיח לו?

א. שישמור היטב על אחיו. ב. שיסלח לאחיו על שמכרו אותו.

ג. שלא יקברהו במצרים, אלא בארץ ישראל. ד. אף תשובה לא נכונה.

2. מי הם האנשים הגדולים וחשובים שיצאו מבנימין?

א. שאול המלך ואהוד בן גרה השופט. ב. שמואל הנביא ויהושע בן נון.

ג. מרדכי היהודי ואסתר המלכה. ד. שאול המלך ושמשון הגיבור.

3. מה השביע יוסף את אחיו לפני פטירתו?

א. שיטפלו בבניו היטב וידאגו לצורכיהם. ב. שלא ישאו נשים נוכריות.

ג. שיעלו את עצמותיו ממצרים כשה' יפקוד אותם. ד. א' וב' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש איבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

7. למה הכוונה "וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם" (פרק נ')?

א. נשאו וקברו אותו במקום שציווה. ב. שמרו על מורשתו גם אחרי מותו.

ג. הקפידו על כך שרק בניו יישאו את מיטתו. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. יעקב נתן ליוסף את העיר שכם "וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם..." - בזכות מה?

א. מרוב אהבה אליו. ב. בזכות שהוא טורח ומתאמץ בקבורתו.

ג. הוא בכורו מרחל אשתו האהובה. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

5. אחי יוסף אומרים לו שיעקב ציווה שיסלח להם, מתי ציווה יעקב?

א. לפני שירדו למצרים. ב. מיד כשפגש את יוסף.

ג. קצת לפני פטירתו. ד. יעקב לא ציווה, הם שינו מפני השלום.

6. מדוע התחזק יעקב לשבת על המיטה כשהגיע אליו יוסף? (פרק מח')

א. לרצותו לפני שמבקש ממנו לקוברו בחברון. ב. לראות אותו טוב יותר.

ג. צריך לחלוק כבוד למלכות. ד. רצה לברך אותו ברוח הקודש.

שאלה עפ"י פירוש רמב"ן - כיתות ד' עד ח'

8. "ויישתחו ישראל על ראש המיטה" - למי השתחווה יעקב? (פרק מז')

א. ליוסף משום כבוד מלכות. ב. לקב"ה להודות על ההסכמה שהשיג מבנו.

ג. ליוסף כסימן של תודה. ד. ליוסף, כדי לקיים את החלום שחלם.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים מזמינה את בנות היישוב בגילאי 18 עד 40 להשתלב במדרשה שתעניק לכן כלים להעצמה אישית וצמיחה תורנית ורוחנית באווירה חמימה וחברותית.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות חינמי ללימוד תורה משמעותי ע"י כעשרים ושישה אברכי כולל "ברכת אברהם" לאזכרה של קרוב משפחה – הרב שמעון בוחניק – 050-2339941